

SLAGET PÅ FÆLLEDEN DEN 5. MAJ 1872

'Slaget på Fælleden' er betegnelsen for den tidlige danske socialismes første og eneste åbne konfrontation med myndighederne. Slaget fandt sted som et stort slagsmål mellem demonstranter, soldater og politi søndag den 5. maj 1872 på Nørre Fælled i København. Det har i eftertiden antaget en nærmest mytisk karakter som symbolet på den danske arbejderbevægelses kamp for bedre arbejds- og levevilkår samt begyndende organisering.

Baggrund

Med udgivelsen af pjecerne Socialistiske Blade den 21. maj 1871 banede Louis Pio (1841-1894) vejen for den socialistiske bevægelse i Danmark. Sammen med sin fætter Harald Brix (1841-81) og journalisten og skolelæreren Povl Geleff (1842-1928) skabte Pio opmærksomhed om arbejdernes vilkår i Danmark og stiftede den 15. oktober 1871 en dansk afdeling af Internationale (Den internationale Arbejderforening for Danmark), som på rekordtid fik et stort antal medlemmer.

Stigende leveomkostninger, der ikke blev fulgt af stigende lønninger, førte til en stærk tilslutning til Internationale blandt især de københavnske arbejdere. I maj 1872 nåede man angiveligt op på 8000 medlemmer, hvoraf 5000 hørte til i København.

Bevægelsens skrivelser i det nye ugeblad Socialisten (fra 22. juli 1872) og den store medgang blandt arbejderne gik ikke ubemærket hen i pressen, hvor især det nationalliberale dagblad Fædrelandet gik til modangreb. Politiet begyndte tillige at overvåge foreningens aktivitet og hvervede meddelere blandt medlemmerne.

"Maalet er fuldt"

Den direkte anledning til 'Slaget på Fælleden' var Louis Pios indkaldelse til massesamling på baggrund af en omfattende strejke blandt murersvendene i København. Konflikten inden for murerfaget vedrørte en nedsættelse af arbejdstiden fra 11 til 10 timer. Målet var at skille sig af med 'slavetimen' fra seks til syv om aftenen.

Louis Pio og avisen Socialisten (som Pio var redaktør for, og som nu netop var begyndt at udkomme hver dag) støttede ihærdigt murerne, men de økonomiske midler til at opretholde strejken var små, hvorfor Pio indkaldte til et folkemøde på Nørre Fælled den 5. maj 1872 med henblik på at starte en indsamling og således true arbejdsgiverne til at give efter. Louis Pios indkaldelse i Socialisten den 2. maj blev ledsaget af et harsk opråb i artiklen "Maalet er fuldt!", der sluttede med ordene: "I har i Aartusinder skænket os

en bitter Livsdrik; vogt jer nu, Maalet er fuldt! Lad der ikke komme en eneste Draabe til, eller – det flyder over!”

Fælledmødet

Louis Pios truende formuleringer i ”Maalet er fuldt!” blev af regering og politi tolket som en opfordring til revolution. På trods af, at det var grundlovsstridigt, forsøgte politiet at hindre afholdelsen af mødet. Politimesteren forbød mødet via opslag i Københavns gader, og natten til den 5. maj arresterede han den danske afdeling af danske Internationale: Louis Pio, Harald Brix og Povl Geleff.

En stor mængde arbejdere mødte op på Fælleden på trods af politiets forbud. De blev mødt af husarer og politi, som med trukne sabler slog løs på folkemængden. Masseslagsmålet, ’slaget på Fælleden’, resulterede i tilskadekomne på begge sider. Det blev efterfølgende indberettet, at 74 husarer og 23 politibetjente var kommet til skade ved stenkast. Ingen blev dræbt.

Årsager og virkning

Regering og politi ønskede med sin indgriben på Fælleden én gang for alle at dæmme op for Pios bevægelse. Bevæggrunden skal ses i lyset af samtidens anspændte politiske klima. Opstanden under Pariserkommunen i 1871 påvirkede både arbejdere og myndigheder, og det foranledigede magthaverne til at frygte en dansk arbejderopstand. Danske Internationales organisering og rekordhurtige mobilisering af 8000 medlemmer i løbet af en vinter har ganske givet også spillet ind.

Den voldsomme hændelse på Fælleden betød fængselsdomme til de tre ledere og en svækkelse af den tidlige arbejderbevægelse. Pios organisation Internationale blev forbudt i august 1873, men fulgtes efterhånden op af en række fagforeninger i København og købstæderne. I 1876 lagdes grunden til en egentlig partiorganisation af mere nationalt og demokratisk tilsnit. Socialismen ønskedes stadig indført, men gradvis og på demokratisk vis – ikke gennem revolution.

Louis Pio fik efter sin fængsling en marginal rolle i arbejderbevægelsen og udvandrede til Amerika i 1877.

(Kilde: Danmarkshistorien.dk <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/slaget-paa-faelleden-den-5-maj-1872/>)